

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna pettivrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Štev. 18.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 26. junija 1911.

Leto I.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna K 18.—
polletna „ 9.—
četrletna „ 4.50
mesečna „ 1.50
za inozemstvo celoletno „ 30.—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 6 vin. v administraciji in tobakarnah.

Prosimo vse prijatelje, da nam takoj pošljejo naročnino za „Zarjo“, ker bi jo morali sicer ustaviti, vsem onim, ki bi je ne poslali pravočasno. Imamo velikanske stroške, ki jih moramo tudi poravnati. — Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Ljudstvo in klerikalizem.

Kadarkoli nanese potreba, da se v socialno demokratičnih vrstah vglasi protiklerikalno stališče in boj proti klerikalizmu, zatulijo klerikalni časopisi: „Na pomoč! Brezverci prihajajo! Boga nam jemljejo!“ Ljudje, ki premalo mislijo in se sami nič ne uče — žal da je na Slovenskem še vse preveč takih — pa verjamejo. In cele množice menijo, da je klerikalna stranka organizacija za obrambo vere, socialna demokracija pa stranka, ki nima drugih namenov kakor spodkopati vero.

Izmed mnogoterih laži, ki jih razširja klerikalizem, je to prva in glavna laž. In izmed vseh je najbolj nevarna. S to preračunjeno zvijačo najbolj zapeljuje ljudi in jim brani, da bi spoznali njegove prave namene in in njegovo dušo.

Vera je klerikalni družbi pretveza. Kar se za njo skriva, je vse kaj drugega. Zelo primerna pa je ta pretveza, ker se z njo najbolje operira in najbolj vpliva na priprosto ljudstvo.

Že med vero in cerkvijo je velika razlika. Vera je popolnoma notranja stvar. Posameznika. Če se kdo prišteva kakšni cerkvi, se zato še nikakor ne more reči, da ima vero. In marsikdo, ki ga psujejo brezverca, ima stokrat več vere kakor „navdušen katolik“, ki

nosi za vsako procesijo sveče, pa obližuje vsa razpela in vse svetnike. Kdor trdi, da je slovensko ljudstvo skozinskož krščansko se zelo moti. Ali ne pozna tega ljudstva, ali pa nalašč miži. Kdor pa ve, kako žive so vraže po deželi, koliko je vere v coprnice in hudičevno moč, kako si varujejo hiše z znamenji, kakšna sredstva imajo proti urokom itd., ta se ne bo nikoli upal govoriti o krščanstvu našega ljudstva, ampak bo priznal, da imamo po naših krajih najrazličnejše vere, ki so vse skupaj same, čudne mešanice.

Prištevajo se pa vendar vsi katoliški cerkvi in si domišljujejo, da so globokoverni kristjani. In cerkev jih ima v svojem krilu, jih ne goni od sebe. Tiste vere, ki jo sama smatra za edino pravo, jim pa tudi ne more vcepiti, pa si ne beli prav preveč glave zaradi tega. Cerkev je organizacija in hoče imeti svoj obstanek. Zato potrebuje članov, čim več, tem bolje. Število ji je več vredno kakor kvalifikacija. Sama ve, da ima mnogo in mnogo takih članov, ki so v svoji duši odpadli od njene vere, ali vendar jih drži. Če bi bila eno z vero, bi jih morala sama odgnati. Pa se še bojujejo zanje, če hočejo oditi. Spomnimo se le n. pr. na Rimanje.

Če je pa že med vero in cerkvijo tolika razlika, je še večja med vero in klerikalno stranko. Tudi stranka je organizacija, ki hoče živeti in se razvijati. Tudi ona hoče imeti mnogo članov. Kaj verujejo o božanstvu, o drugem svetu in o takih rečeh, ji je vseeno. Ali vera se zdi klerikalcem jako dobro agitacijsko sredstvo in zato krošnjarijo z njo. Cerkev ima razne privilegije, ki se dajo prav uspešno porabiti za agitacijo. V cerkev se spravi večje množice kakor na shod. Na leci se lahko govori brez državnega nadzorstva. V spovednici se najde pot ne le do vesti, ampak tudi do političnega mišljenja. In cerkvena organizacija se ne sme podcenjevati za službo v stranki. Kadar se pravi, da gre za vero, ima pravzaprav vsak služabnik cerkve izpolnjevati ukaze svojih cerkvenih poglavarjev. In če se spravi vsa množica duhovnikov po mestih in po deželi v strankino službo, je tukaj agitacijska armada, s katero se že marsikaj opravi. Ali to je le tedaj mogoče, ako se pravi, da gre za vero. Beseda „za vero“ je tako močna, da lahko mobilizira množice, da gredo v boj — proti svojim lastnim interesom.

Zato je pretveza vere prva in glavna nevarnost. V njej tiči največja moč klerikalne zapeljivosti. Ona je najsilnejši steber klerikalne politike.

Kaj pa ima vera opraviti z davki, s carino, z bojnimi ladjami in kanoni, kaj z delovnim časom, s starostnim zavarovanjem, kaj z monarhijo in republiko, kaj z družabno uredbo? Kako se mora vera spravljati v zvezo

z argentinskimi mesom in z žitnimi cenami?

Včasih so bili stiki med vero in temi vprašanji. Prvotno krščanstvo je imelo vseskozi proletarski značaj in je učilo pravico, pa je bilo vsled tega naperjeno proti bogatinom. Nebeška vrata so se po naukih prvega krščanstva zapirala bogatinom, sveti očetje so bogatine imenovali tatove in roparje in proklet je bil, kdor je delavcu trgal plačo. Ali to je bilo že davno. Danes je vse drugače. Krščanstvo je učilo, da je ubijati greh. Katoliška je sama vodila vojne, klicala ves svet na krvave boje ter s smrtjo preganjala ljudi, ki niso mi-lili po njenih ukazih. Prvo krščanstvo je bilo revolucionarno in je veliko storilo, da je padla imperialistična rimska država. Danes je katoliška cerkev konservativna in klerikalna stranka se bojuje za ohranitev družabnega reda, ki vendar nima krščanske podlage.

Vero si je klerikalna stranka izposodila, da z njo zakrinka svojo politiko. Z „vero“ odvrta oči trpečega ljudstva od njegovega trpljenja, pogleda izkoriščenih delavcev od izkoriščanja. Kar se tiče kapitalizma in njegovih strahot, se klerikalne stranke nič ne razlikujejo od liberalnih. Vse hočejo ohraniti kapitalistični sistem in se upirajo socializmu. Vse pomagajo ljudstvu nakladati bremena in razbremenjevati bogatine. Samo za politično moč se bojujejo med seboj. Vladati hočejo, gospodariti hočejo, vse drugo so prazni ebese. Kakor je liberalizmu „svoboda“ le pretveza, tako klerikalizmu „vera“.

To mora delavstvo pred vsem spoznati. Delavci, ki so že spoznali to resnico, morajo skrbeti in pomagati, da jo spoznajo še drugi. Od tega spoznanja je odvisno, da se ljudstvo prepriča o svojih pravih potrebah in se združi v boj za svoje interese. Vera pa je stvar zase in kdor jo meša s politiko, jo oskrunja. To delajo klerikalci. Delavstvo pa se s tem ne sme dati zavaravati, če se hoče rešiti sužnosti.

NOVICE.

* Vsegamogočni gospod iz bilarskega okraja. Pred nekaj dnevi se je hotel peljati grof Štefan Tisza, najoholejši in najbrutalnejši izmed bečarskih politikov s postaje Nagy-Szalonta v Budimpešto. Cesta, ki vodi na postajo, pa je bila z železniškimi zapornicami zagrabljena in Njegova Vsegamogočnost je zamudila vlak — kar se je zgodilo že tisočerm zemljanom prej in se bo dogajalo tudi še poslej. Grof Štefan Tisza pa se je spravil nad službujočega postajnega uradnika, vzrotil nad njim, češ da bi zatvornice ne smele biti zaprte, in je kar enostavno zahteval, da uradnik z brzojavnim avizom ustavi vlak in ga pokliče nazaj na postajo. Ker je Štefan Tisza

vsegamogočen, uradniku ni ostajalo drugega, kot da je ubogal grofovsko povelje. Vlak se je vrnil na postajo in grof Štefan Tisza je složno zasedel svoj kupé. Ta dogodek, ki je verna slika bečarske oholosti, je vzbudila v časopisu obilo prahu in v parlamentu se pripravila o tej aferi interpelacija. Grof skuša vso stvar ublažiti, češ da je vlak zamudilo veliko število ljudi, ampak značaju ogrskega magnata primernejša se nam zdi prva verzija.

* Grozodejstva v Drohobyczu. V Drohobyczu se je vršil shod, ki se ga je udeležilo veliko število sodnikov in odvetnikov. Shod se je obširno pečal s krvavimi dogodki in odpisal notranjemu ministru naslednjo brzojavko: „Krvavi dogodki, ki so se na dan volitve odigrali v Drohobyczu, neresnična poročila in pasled dogodkov nastala splošna razburjenost so dali povod za shod odvetnikov in sodnikov, da se posvetujejo o primernih korakih za pomirjenje splošne razburjenosti in za ublažitev gorja, ki so ga krvavi dogodki povzročili. Na tem shodu je bilo na podlagi izpovedb poštenih in verodostojnih prič ugotovljeno, da je ob 11. dopoldne vsled volilnih zlorab razburjena množica napadla vojaštvo, da pa je počila smrtonosna salva šele ob 3. popoldne, ko so se demonstrantje že umirili in ko se je nabralo pred voliščem vse polno radovednežev, ponajveč ženskih in otrok, ki so se popolnoma mirno vedli. Množice pred streljanjem ni nihče posvaril in nihče je ni skušal razkropiti, vsled česar ni bilo nobenega povoda za prelivanje krvi. Prepričani smo, da se razburjenost poleže le tedaj, če se uvede o vseh dogodkih objektivna preiskava in če se krivci kaznujejo.“ Na brzojavu je šestdeset podpisov.

* Kolera v Italiji. Vsem oblastnjam v Rimu je dobro znano, da se je v Italiji pojavila kolera, in vendar vse oblastnije kolero v časopisu trdovratno prikrivajo in tajé. V Neaplju oboli na dan trideset do štirideset ljudi in tudi v sosednjih krajih je epidemija močno razširjena. Da kolere še doslej niso mogli zatreti, je precejšnji meri krivo ravno to nesrečno prikrivanje. Iz neumernih ozirov na tujski promet opuščajo italijanske oblastnije, vzlic protestu zdravstvenih organov, vse odredbe, ki jih nalaga posameznim državam mednarodni dogovor proti koleri. Čujejo se glasovi, da bodo posamezne države italijansko vlado prijateljski opozorile na določbe tega dogovora, ki je bil sklenjen — kakšna ironija usode! — ravno v Benetkah. Odkritost in javnost je prva dolžnost vlade, kadar se pojavi kolera, dolžnost proti domačemu prebivalstvu in proti tujcem. Dejstvo je, da je v Italiji kolera, ampak v veliko manjši meri, kot poročajo pretirane vesti. Uradno prikrivanje tako fantastično in pretirano poročanje le pospešuje in uradno tajenj

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Brskal je po svojih papirjih. Z ulice je gledala z brezdušnimi očmi skozi okno svetla mesečna noč. Pred oknom se je nekdo sprehajal in sneg je škripal pod nogami.

— Ti, Nahodka, si bil zastran političnih zločinov že v preiskavi? — je vprašal častnik.

— V Rostovu in Saratovu . . . Le da so me tam žandarmi — vikali . . .

Častnik je pomežiknil z desnim očesom in pokazavši drobne zobe dejal:

— Ali ni znano vam, Nahodka, vam, kateri capini trojijo po tovarni zločinske oklice in knjižice, a?

Malorus se je zazibal na nogah in se nasmešnil, kakor da bi hotel nekaj povedati, ampak v tem je zadonel razdraženi glas Nikolaja:

— Capine vidimo nocoj prvič . . .

Nastopila je tihota, vsi so za hip obstali.

Brazda na materinem obrazu je pobledele in desna obrv je šinila kvišku. Ribinu se je čudno potresla brada; pobesil je oči in s prstmi jo je začel česati.

— Odvedite ven to zverino! — je ukazal častnik.

Dva orožnika sta vzela Nikolaja pod pazduho in ga sirova pahnila v kuhinjo. Tam se je ustavil, uprl noge ob tla in zakričal:

— Stojte . . . da se oblečem!

Z dvorišča je došel pristav in dejal:

— Nič ni, vse smo pretekli!

— I, seveda! — je vzkliknil častnik in se zasmel.

— Vedel sem, da bo tako! Navihani človek . . . Seveda!

Mati je poslušala njegov slaboten, tresoč in rahel glas; strahoma gledaje v njegov žolti obraz, je čutila, da je ta človek njen sovražnik, nespravljiv sovražnik, poln gosposkega zaničevanja. Tudi prej je opazila malo takih ljudi, a sedaj je skoro pozabila, da žive taki ljudje.

— Tem torej kale mir! — si je mislila.

— Andrej Osipovič Nahodka, nezakonski, vi ste aretirani!

— Zakaj? — je mirno vprašal Malorus.

— To vam povem pozneje! — je odgovoril častnik z zlobno vljudnostjo. In nad Vlasovko je zakričal:

— Ali si gramotna?

— Ni! — je odgovoril Pavel.

— Tebe nisem vprašal! — je strogo dejal častnik in ponovil — Starka ali znaš pisati?

Mater je prevzelo sovraštvo do tega človeka; kakor da bi skočila v hladno vodo, se je tresla po vsem životu, se vzravnila, njena brazda je zardela in obrv se je pobesila.

— Ne kričite tako! — je začela in zamahnila z roko proti njemu. — Tak mlad človek . . . še ni okusil gorja . . .

— Pomirite se, mama! — jo je ustavil Pavel.

— Tukaj, mamica, je treba držati srce za zobmi! — je dejal Malorus.

— Čakaj, Paša! — je vzkliknila mati in skočila k mizi. — Zakaj zapirate ljudi?

— To vam ni nič mar . . . Molčite! — se je zadrč častnik nad njo in vstal. — Privedite aretiranega Vjesovščika!

Primaknil je k obrazu kos papirja in je začel čitati.

V tem so privedli Nikolaja.

— Čepico dol! — se je zadrč častnik in prenehal z berilom.

Ribin je stopil k Vlasovi, jo potrkal na pleča in ji potihoma dejal:

— Ne razvnečaj se, ljuba moja . . .

— Kako naj snanem čepico, ko me drže za roke? — je vprašal Nikolaj in prevpil zapisnik čitajočega častnika.

Častnik je zagnal papir na mizo.

— Podpišite!

Mati je gledala kako vsi podpisujejo zapisnik, razburjenje se je poleglo, srce ji je upadlo in v oči so ji stopile jedke solze oнемogle užaljenosti. Take solze je jokala vseh dvajset let svojega zakona, ampak poslednja leta je pozabila na njih jedki okus; častnik se je ozrl nanjo, zaničljivo namrščil obraz in pripomnil:

— Prezgodaj tulite, milostljiva! Glejte, da vam ne zmanjka solz za pozneje.

Zopet se je razljutila in dejala:

— Materi ne zmanjka solz. Če jo imate vam pove!

Častnik je urno vtaknil papirje v novo listnico z blestečo zaponko.

— Kakšni so ljudje — se je obrnil k pristavu — sami svojeglavci!

— In pa predrzni! — je zamrmral pristav.

— Naprej! — je komandiral častnik.

— Na svidenje, Andrej, na svidenje, Nikolaj! — je toplo in potihoma zaklical Pavel in segel svojima tovarišema v roko.

— Imate prav! Na svidenje! — se je zasmel častnik.

Vjesovščikov je molče stisnil s svojimi kratkimi prsti Pavlovo roko in hropel. Ves vrat mu je bil s krvjo zalit in oči so mu sijale od zlobe. Malorus se je smejal, kimal z glavo in govoril materi; ona ga je prekrizala in dejala:

— Bog vidi pravične . . .

Naposled se je zvalila tolpa ljudi v sivih uniformah v vežo, rožljala nekaj časa z ostrogami in zginila. Poslednji je odšel Ribin; pazljivo je s svojimi temnimi očmi pogledal Pavla in zamišljeno dejal:

— Torej . . . zbogom!

Zakašljal je v brado in počasi stopil v vežo.

Položivši roke na hrbet se je Pavel počasi sprehajal po izbi — preko knjig in perila, razmetanega po tleh, in je čemerno dejal:

— Vidiš, kako delajo? . . .

(Dalje.)

svojeja cilja ne doseza, kakor ga ne doseza neverjetno drakonsko preganjanje poročevalcev, ki razširjajo te vesti. Neki Anglež, ki je lani pošiljal tendenčna poročila v ameriško časopisje, je že osem mesecev v preiskovalnem zaporu; obtožen je zaradi razširjenja vznemirljivih, neresničnih vesti. Dasi je tako poročanje nedvomno vse obsodbe vredno, vendar je pomisliti, da ga nerazumno vedenje oblastnih naravnost kultivira.

*** Družina pijanke.** Ako so stariši pijanosti vdani, je to gorje za otroke. Profesor Pelmann na vseučilišču v Bonnu je študiral življenje žene. M. je bila rojena l. 1749, in je v svojem življenju prav veliko pila; potepala se je in kradla. V sto letih je imela ta žena 843 potomcev; profesor Pelmann je preiskal življenje vsakega posebej od vseh 843. Kaj je našel? 106 jih je bilo rojenih nezakonskih, 142 jih je bilo beravcev, 64 jih je bilo v ubožnih zavodih, 161 žen je živeo nemoralno življenje, 76 jih je bilo obsojenih za razne zločine (7 celo zaradi umorov). Ta rodbina je veljala državo 6 milijonov kron, ki so jih posamezni prejeli kot podporo, ki so bile plačane v svrhu prehrane v ječah, ubožnih hišah, bolnicah, oziroma, da so se pokrili stroški, ki so jih posamezni člani povzročili.

DOMAČE VESTI.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Z močjo „S. L. S.“** zna „Slovenec“ spretno manipulirati, da izgleda nazadnje tudi vsaka izguba kakor pridobitev. Saj je tudi res, da so se klerikalci pri volitvah še nekoliko pomnožili mandati, ali sami mandati vendar ne povedo vsega. Številke glasov, ki so bile oddane za posamezne stranke, imajo tudi svoj namen in te številke govore nekoliko drugače kakor mandati. Pravijo namreč, da se je razmerje med klerikalnimi in protiklerikalnimi glasovi premaknilo, pa ne v prid klerikalcem! Tiste ogromne večine, ki so jo klerikalci imeli pred štirimi leti, nimajo več. Po slovensko se pa to pravi, da so klerikalci nazadovovali. Ta evidentni račun se ne da izpremeniti. Nazadovovali niso povsod enako, ali v celoti so prav občutno nazadovovali. Kaj pomeni to za klerikalce, je njihova stvar. Za nas pa pomeni, da niso nepremagaljivi in ta dokaz nalaga vsakemu socialnemu demokratu dolžnost, da s podvojeno silo dela in pomaga spopolniti organizacijo socialne demokracije, ki ima nalogo, da obračuna s protiljudskim, kapitalističnim klerikalizmom.

— **O naraščanju socialno demokratičnih glasov** pravi „Slovenec“, da daje misliti. „Slovenec“ naj le misli. Ker se poznamo, dobro vemo, da imamo od klerikalcev v bodoče pričakovati še besnejše napade in še več obrekovanja kakor doslej. Ali če znajo klerikalci misliti, znajo socialni demokrati tudi kaj takega. In mi mislimo, da morajo socialno demokratični glasovi neprenehoma naraščati tako, da jih bo tudi na Slovenskem več kakor klerikalnih. In mislimo, da se bo to tudi zgodilo.

— **Za „Zarjo“.** Piše se nam: Delavsko ljudstvo ima svoj dnevnik. Marsikdo je vzel in si vzame „Zarjo“ v roke ter si misli: no — saj imajo tudi druge stranke svoje dnevnike, kaj pa je to, če se ga je tudi delavstvo omislilo. Ali počasi, ne tako hitro soditi. Res je, da imajo klerikalci mogočen list, ali za tem tiskom stoji posebna družba, takozvana „Pijeva družba“, ki da tem tisku tisoče in tisoče, da stisoče podpore! Pri tej Pijevi družbi so v Avstriji vsi aristokratje in skoro vsi denarni mogotci, ker vedo ceniti vrednost klerikalnih časopisov za njih aristokratske in kapitalistične interese. Liberalci imajo izborne, velike, obširne liste — tudi pri nas na Slovenskem imajo svoje žurnale. Ali, kdo jih podpira? Vsa meščanska družba z inserati, naročninami in drugo denarno podporo. Banke, hranilnice, posojilnice, zavarovalnice kaj rade dajo denar za tisk, ki jih brani in zagovarja! Delavski časopisi, delavski tisk nima od nikoder podpore — je ne more imeti, ker brani interese delavstva. Kaj je torej dolžnost delavstva? Da z vsemi silami, z vso močjo dela za razširitev tiska, za našo „Zarjo“. Vsak nov naročnik je velikega pomena za list. Žato: vsi na delo — vsak naj pridobi novih odjemalcev, novih naročnikov.

Knjižni odsek „Matice Slov.“ bo imel v sredo, dne 28. junija 1911 ob 6 uri zvečer v društveni pisarni. Dnevni red: 1. Poročilo o sklepih zadnje odborove seje. — 2. Na novo došli rokopisi. — 3. Vsebina in tisk publikacij za 1911. — 4. Tridesetletnica Jurčičeve smrti. — 5. Slučajnosti.

— **Naloga šišenske občine.** Naša občina z vsakim dnem narašča. Mogoče ni kraja na Slovenskem, ki bi se bil v tako malo letih iz majhne kmečke vasi razvil v veliko občino. Ljubljana podi delavce na periferijo. Stanovanja v Ljubljani se vsako četrtletje draže; cene so že take, da jih delavec ne more plačati. Za sobo in kuhinjo od 300 do 360 K, če je le kaj vredno. Dveh sob si delavec v Ljubljani niti misliti ne sme. Zato gre vse v okolico. Tudi v Šiški je precej dražje, nego je

bilo — vendar so stanovanja znatno cenejša kot v Ljubljani. In to privaja vedno več delavstva, da se naseljuje v Šiško. Sicer bi mogla Šiška še bolj povečati svoj prirastek, če bi imela razumne občinske gospodarje. Vsakemu je znano, da je vrednost zemlje v zadnjih 10 letih poskočila za 1000% — kar je veljalo pred 10 leti kvadratni seženj eno krono velja danes deset kron. Posesnikom je naraslo premoženje v zadnjih letih kolosalno. Marsikdo je pred 15 leti cenil svoj travnik na 100 gld. — danes dobi lahko zanj 20.000 kron. To stopanje vrednosti zemlje povzročuje podražene stanovanj. Pametna in razsodna stanovanjska politika bi pač morala omejevati to odiranje, pametna obč. politika bo morala stopiti na stran najemnikov oziroma tistih, ki bi se hoteli omisliti hišico, da omogočijo sebi in svojem cenejše stanovanje. Določiti bi se morala neka prirastna renta v prid občine. Kar še ni, mora priti. Zategadelj je nujna potreba da se neha gerentstvo in da se izvoli občinski odbor, ki bo v smislu delavske politike upravljal občino.

— **Občinske volitve v Mostah.** Za občinske volitve že agitirajo klerikalci, pa tudi liberalci so že na nagah. Delavcem priporočamo, naj se ne puste od nikogar begati. Delavstvo ima tudi v občinah svoje posebne interese, zato mora biti njegova politika delavska, ne pa liberalna ali klerikalna.

Časopisje je najmočnejše orožje v političnem boju. Zaradi tega je najsvetejša dolžnost vsakega delavca, da se naroči na delavski časopis. „Zarja“ izhaja vsak dan, prinaša zanimive novice in sloviti roman „Mati“. Vsaka rodbina, vsaka hiša mora biti naročena nanjo. Naš napredek in naš ponos zahteva to!

— **Krivicca so našli.** Dne 22. t. m. so našli otroci na Vašičevju ob Idriji truplo Frana Krivicca, ki je šel dne 10. t. m. v družbi z dvema tovarišema iz Sp. Idrije proti Kanomljam. Domnevanje, da je nesrečno zašel v valove, se je potrdilo. Narasla Idrija ga je zanesla na breg. — O truplu, ki so ga zadnjič našli pri Kanalu, ni znano še nič natančnega.

— **Iz Jesenice.** Državnozborske volitve so za nami. Na uspeh smo lahko ponosni, ker nobena druga stranka ni od zadnjih volitev napredovala, marveč obe sta nazadovovali. Kar pogledjmo šterilke! Leta 1907. soc. dem. 185, klerikalna 493, liberalna 100, l. 1911. soc. dem. 408, klerikalna 470, liberalna 79. Klerikalci so nazadovovali v jeseniški občini za 28, liberalci za 21, soc. dem. smo pa napredovali za 233 glasov. Pa kljub temu uspehu še ne moremo biti zadovoljni. Še se nahaja pri nas veliko delavcev, ki so volili klerikalno. Treba je še vedno agitacije, delavstvu se more dopovedati, kdo mu draži meso in kruh. Zdjaj nas pa še čakajo občinske volitve, in kakor se čuje, bodo v najkrajšem času. Soc. demokr. stranka pojde v III. razredu samostojno v boj, — brez kompromisa. Gerent Čebulj hodi po gostilnah in se hvali, kako je pravičen, a mi njegovo pravičnost prav dobro poznamo. Njegova klerikalna pravičnost nas je prisilila, da smo se pritožili na okr. glavarstvo z zahtevo, da naj vlada Čebulja stante pede odslovi.

— **Gorje pri Bledu.** Zadnje nedeljo pred volitvami se je pri nas vršil Pogačnikov shod na tako terorističen način, da moramo o tem shodu poročati širši javnosti. Kmete so naravnost rotili, da morajo voliti Pogačnika. Posebno je grozil naš župan, ki gotovo ne pozna volilne svobode in ki je rekel med drugim to-le: Že ste prišli pro-it na občino, pa boste še prišli. Kdor bo proti nam (hotel je roči, kdor ne bo volil Pogačnika), bomo tudi mi proti njemu, zob za zob. Temu možu priporočamo, da naj prečita zadnjo stran legitimacije, pa bo uvidel, da je zlorabil volilno svobodo. Na shodu so naši sodrugi prav krepko odgovarjali Pogačniku. Ko ga je naš domačin vprašal, naj malo razloži, kaj je napravil za delavca in kmeta, pa je rekel, da nima časa, da mora takoj na Bled, kjer ima še drug shod, kar pa ni bilo res; samo da je ubežal neljubim vprašanjem, jo je popihal še pred zaključitvijo shoda. Da se pa v Gorjah ne strinjamo vsi s klerikalno politiko in s klerikalnimi poslanci, ki delajo zmiraj le nove davke in draginjo, so pokazale volitve, ker smo dobili za našega kandidata 84 glasov. Svita se že pri nas, kmalu bo naše ljudstvo spoznalo klerikalne poslance, ki zastopajo pod imenom kmeta le veleposesnike. Zato bomo že gornjanski sodrugi poskrbeli. Nas kajzarje in delavce zdaj po volitvah zmerjajo z beraci in barabami, a najkrepkejši odgovor jim bomo dali s tem, da bomo še bolj kot dosedaj razširjali našo „Zarjo“, ki prinaša poučno berilo za nas male kmete in delavce. Da pri nas ni zemlja za klerikalno pšenico, to že davno vemo. Saj so pred letom ustanovili J. S. Z., o kateri danes ni več duha ne sluha. Njeni nekdanji člani so uvideli vso sleparijo, ki jo uganjajo klerikalci z našim ljudstvom in so vsi odstopili — danes so pa naši agitatorji. Ravna tako je z „Prometno zvezo“, ki poka na vseh koncih in krajih, tako da sploh ne vemo, ali še

obstoji. Mladina je naša in mora biti naša. Pri nas manjka samo izobraženih moči, ki bi socialistično idejo razširjale. Društva nimamo. Naloga ljubljanske centrale bo, da nam v tem pogledu priskoči na pomoč.

— **Zagorje ob Savi.** V nedeljo dne 25. t. m. ob 3. uri popoldne se je vršil v veliki Mihelčičevi dvorani pod predsedstvom sodruga Peterlina velik javen ljudski shod. Sodrugi Mrak je podal obširen pregled volilnega boja za časa državnozbornih volitev, opisal vsa lažnjivo gonjo meščanskih agitatorjev proti naši stranki, katere pa niso mogli potlačiti vsi ti zakleti nasprotniki, temveč je dosegla naravnost sijajne vspehe zlasti na Dunaju. Sodr. dr. Tomšič je zborovalce navduševal za strankin dnevnik, to najjačje orožje delavskega razreda v boju za svojo osamosvojitve. Sodr. Čobal je pa shodu opisal pomen bližajočih se občinskih volitev, obrazložil vse grehe sedaj vladajočih klik v občini ter zbrane pozval, da se z vso silo pripravijo, da si pribore moč v občini. — Obširnejše poročilo o shodu sledi.

— **Gledališka družba g. Stojkovića** iz Sarajeva, ki gostuje sedaj po Goriškem in Kranjskem, prirede dne 2. in 3. julija v dvorani hotela „Union“ dve predstavi. Prvi večer uprizori Ogrizovićevo „Hasanaginico“, dne 3. pa priredi „Orfejski večer“.

— **Sama se je ujela.** Prijatelj našega lista nam piše: Ko je prišla v Ljubljano druga pošiljatev argentinskega mesa, naročil sem svoji ženi, naj se požuri, da ga dobi vsaj za pokušnjo. Moja žena se je baš odpravljala, ko vstopi sosedica s prošnjo, da bi ji prinesla 20 dkg domačega mesa za golaž. Ker sem vedel, da je moja sestanovalka vnetja klerikalna in seve tudi velika nasprotnica argentinskega mesa, sem se brž domislil zdrave šala, ki jo je moja žena tudi imenitno izpeljala. Sosedica je dobila argentinsko meso, jaz pa sem se za enkrat odpovedal ameriškemu „delikatesi“ — iz previdnosti seveda, da bi sosedica lahko postrgel z zaželjenim mesom, če bi sosedica spoznala mojo nakano. Ko pridem zvečer domov, se je v moji kuhinji že vršila prav živahna konferenca. Sosedica kar ni mogla najti pravih izrazov, da bi primerno „otadlala“ meso iz moje kuhinje, ki pa v resnici ni bilo argentinsko, dočim kar ni mogla prehaliti svojega golaža, ki je bil od kdo ve katerega ameriškega lisca! Zaman sva se z ženo trudila, da bi jo prepričala o nasprotnem — ženska je venomer svoje trdila in s tem nehote hvalila argentinsko meso, četudi je bila njegova največja nasprotnica. Pozneje se je prepričala o resničnosti moje trditve in je dobila še nekaj vinarjev za cenejše argentinsko meso. Sedaj je ozdravljena in je celo dovolila, da ves dogodek objavim. Ej ti klerikalna zaslepljenost!

Trst.

— **Šolsko vprašanje** je tržaškimi narodnjakom vedno dobrodošlo agitačno sredstvo. Babijo ga navadno v agitacijo zoper socialiste in — če je treba — v agitacijo za socialiste. V vsej v. lili borbi so to vprašanje izkoriščali zoper socialiste. Na vseh shodih je bilo na dnevnem redu. Povsod so pripovedovali, da so socialni demokratje nasprotniki slovenskih šol. Privoščil si ga je dr. Rybař sam dva dni pred volitvami na shodu v Rojano. Tam je dr. Rybař na dolgo in široko pripovedoval, kako so delali naši poslanci na Dunaju proti temu, da bi vlada poddržala Ciril-Metodovo šolo v Trstu. (O govoru dr. Rybařa na njegovem zadnjem shodu v Rojano se še pomenimo in sicer zelo resno.) Pa so prišle ožje volitve. V Narodnem domu so gospodje vedeli, da postane za tržaško šolsko vprašanje resna nevarnost v tistem trenutku, ko bi Trst postal na Dunaj samo ital. nacionalistične poslance. To je bilo treba preprečiti. Treba je bilo pri ožjih volitvah glasovati za socialistična kandidata Pittonija in Olivo. Zato je bilo treba dokazati narodnim volilem, da so socialni demokratje boljši od ital. nacionalcev. In sklicali so shod pri Sv. Jakobu in so tam zbrani volilem povedali, naj le vsi glasujejo pri ožji volitvi za socialiste, ker so socialisti delali na to, da je vlada začela s poddržavljenjem Ciril-Metodove šole. Sami so povedali svojim soc. demokratje nasprotniki slovenskih šol. Ako so narodni pristaši pametni, vedo sedaj, kaj imajo narediti. Zakaj nedopustno bi bilo, da bi se pustili še nadalje farbat.

— **Ponva in pisker.** „Edinost“ se posmehuje „Piccolo“. Zakaj? Ko smo v volilnem boju sklicali volilni shod v gostilni „International“ v ulici Boccaccio, smo izdali plakate v slovenskem, italijanskem in nemškem jeziku. Zaradi teh nemških letakov se je „Piccolo“ silno jezil in je proglasil našega kandidata Cernutza za paregmanista. Pri ožjih volitvah so pa italijanski nacionalci potrebovali tudi nemške glasove in so zaradi tega izdali velike plakate v nemškem jeziku, s katerimi so vabili nemške volice, da naj glasujejo za njihove ital. nac. kandidate zato se „Edinost“ posmehuje „Piccolo“ in pravi: Zakaj ste se najprej smejali socialistom in ste potem sami izdali nemške plakate? Ponva se posmehuje piskru.

Ko smo mi sklicali za železničarske hiše shod nemških delavcev in je tem nemškimi delavcem sodrug Kristan govoril v nemškem jeziku, se je „Edinost“ silno jezila in obrekovala sodr. Kristana. Ker so se pa slov. narodnjaki bali, da dobe premalo glasov, so izdali na železničarje letake v nemškem jeziku in so tam vabili nemške delavce, da naj glasujejo za gospoda Johauna Škerjanca. Zakaj se „Edinost“ smeje „Piccolo“, zakaj se ne bi smejala raje sebi, ko ni od „Piccola“ nič boljše? Lepo bi bilo samo, da bi sedaj „Piccolo“ očital „Edinosti“ to, kar ona njemu očita. Kako bi bilo lepo gledati ponvo in pisker v prepiru: kdo je bolj bel. Lepo bi bilo!

Gospodarski pregled.

**** Zbor ogrskih agrarcev.** V Kečkemetu se je vršil kongres ogrskih agrarcev, ki se ga je udeležilo do 6000 udeležencev. Poljedelski minister grof Serenyi je v imenu vlade izjavil, da ne popusti niti za ped od se danje obrambne carine na poljedelske pridelke. Dalje pa je minister ponovil svojo prejšnjo obljubo, da bo s pomočjo finančnega ministra ustanovil denarni zavod za kolonizacijo in parcelacijo. Shod je sprejel predlog grofa Dessewffyja, ki protestira proti uvozu argentinskega mesa, češ da ta predlog nasprotuje carinski in trgovski zvezi. — To je bilo v glavnem zborovalno delo ogrskih agrarcev. Potem pa je sledilo glavno delo, velika gostija. 73 miz je bilo pogrnjenih pa 4328 oseb. 23 kuharjev je kuhalo guljaž iz 14 meterskih stot. mesa. Popili so 280 hektolitrov vina in 3000 steklenic rudniških vod. Za postrežbo je bilo najetih 120 kmečkih deklet, 28 fantov in 70 uslužbencev iz mesta.

**** Tovarniško zakonodajstvo v Avstraliji.** Avstralske države so že davno glede socialnega napredka na prvem mestu. Sedaj je izšla novela k zelandškemu fabriškemu zakonu z leta 1908, ki donaja delavstvu novih uspehov. Tako mora odslej tovarnar voditi seznamek vseh delavcev, ki še niso dosegli 22 let; iz seznamka mora biti razvidno število tedenskih ur. Otroci izpod 13 let sploh ne smejo biti zaposleni v tovarnah; nad trinajst let starim otrokom je dovoljeno tovarniško delo le pod pogojem, da se izkažejo s šolsko izpustnico; delo otrok v prostorih, kjer teko stroji, pa je sploh prepovedano. Čezurno delo je dovoljeno le v obsegu 90 ur na leto; v izjemnih slučajih sme fabriški nadzornik dovoliti nadaljnih 30 ur čezurnega dela. Na dan čezurno delo ne sme presegati 3 ur, in sploh je čezurno delo dovoljeno le dva dni v tednu. Za čezurno delo je treba v vsakem posameznem slučaju dovoljenja obrtnega nadzornika, ki mora biti v tovarni razgrnjeno. Nadzornik vodi natančen seznam delavcev, ki delajo čez čas. Če čezurno delo delavcem ni bilo dan poprej nazonanjeno, mora podjetnik delavcem oskrbeti večerjo, ali pa jih odškodovati z 1 K 20 v. Najvišji delovni čas za odrasle — nad 16 let stare — moške znaša 48 ur na teden ali 8 in tritretur ur na dan. Nepretrgano delo sme znašati kvečjemu 5 ur, sicer morejo imeti delavci tritreturen oddih.

**** Podraženo žito.** V Budimpešti se vrši brezvestno odušstvo z živili, katero podpirajo na eni strani nezadostne zaloge živil, na drugi strani pa hudobne manipulacije mešetarjev in mlinarjev. Budimpeštanski mlini so sklenili, da 14 dni ne bodo mlieli, ker baje ne morejo dobiti dovolj žita. V sled tega je poskočila cena pšenice od 11 K 82 v na 11 K 97 v, cena rži pa od 9 K 37 v na 9 K 43 v. To je cena za blago, ki ima priti šele po žetvi na trg. Spekulantje pričakujejo letos slabo žetev in visoke cene. Za sedanjo zalogo so cene mnogo višje. Na Dunaju je bila pšenica predvčeršnjim po 15:50 K do 14:10 K; rž pa po 9:45 K do 9:90 K. To so posledice avstrijske gospodarske politike, ki rajše izroča ljudstvo stradanju, kakor da bi pripustila toliko živil v državo, da ne bi mogli veleposesniki in borzni spekulantje uganjati tako nesramnega odušstva.

**** Podjetje Tolstovrške slatine** je prišlo v kratkem v slovenske roke. Kako je bilo treba, da smo se Slovenci tudi na tem polju rešili „tujega“, kaže dejstvo, da je naročil na Tolstovrško slatino ogromno in ter da se je že pošilja cele vagone po vseh slovenskih pokrajinah. Pošilja se pa tudi v inozemstvo. Ni ga že menda kraja na Slovenskem, kjer bi že ne imeli edino slovenske kisle vode. Tolstovrške slatine. Podjetje Tolstovrške slatine se je moralo od začetka boriti z velikimi težkočami. Nikakor ni bilo mogoče vrelec urediti kakor bi bilo treba. Zadnji čas se je posrečilo celo napravo izboljšati, o čemer pričava veliko število došlih pisem, v katerih se voda hvali in jo pripravljajo gg. zdravniki kot zdravilna mineralna voda. Kdor jo sedaj naroči, bode gotovo zadovoljen z njo. Vrhu tega se pridra k vsakemu zaboju listek, za katerega se plača od podjetja 2 v. v narodne namene, društva, ki pošlje listke. Tudi zaloge se bodo sčasoma po vseh krajih uredile. Naslov: Tolstovrška slatina p. Guštanj, Koroško. Opozarjamo na inserat!

Razprava proti morilcema poslanca Achima.

V procesu proti bratoma Zsilinsky je bilo nekoliko zanimivih in nekoliko naravnost senzacionalnih momentov. V sredo je bila vsa Gyula silno vznemirjena, ker se je raznesel glas, da prihaja pettisoč kmetov s črno zastavo na razpravo. Predsednik sodišča je pozval za vsak slučaj žandarmerijo.

Na razpravi je izjavil županijski fizik dr. Ivan Zöldy, da Achim najbrže ne bi bil moral umreti, če bi bil pravočasno dovolil operacijo. Ali začetkoma se je upiral, ko je bil sporazumljen, pa je bilo že prepozno. V enakem zmislu se izražata tudi zdravnik dr. Feldmann in dr. Becsi. Oba izjavljata, da sta bila brata Zsilinsky pri polni zavesti, ko sta izvršila dejanje.

Ilona Achim, dvajsetletno dekle, je sorodnica umorjenega, ki jo je bil kot otroka vzela v hišo. Kot priča izjavlja: Tisti dan, ko se je zgodil umor, sem vstala ob 4. zjutraj. Z bratoma Zsilinsky sem se sestala na verandi, kjer je bil tudi Viczian in njegov sin.

Predsednik: Pazite zdaj dobro, kaj vas vprašam. Če pride kdo mimo verande, ali ga je mogoče videti?

Priča: Da. Ampak takrat so bile zavese spuščene. Brata Zsilinsky sta prišla v stanovanje in sta me prosila, naj ju naznamim. To sem storila. Achim je naročil, naj počakata. Povedala sem jima to in dala časopis, da si preženeta čas. Ostala sta na verandi. Eden je imel debelo palico. Kmalu ko sem odšla, sem slišala kričati. Ko sem prihitela, sta brata planila iz sobe. Stari Viczian jima je stopil na pot, toda eden bratov mu je nastavil revolver, vsled česar se je umaknil.

Matej Viczian, sin Achimovega sluga je videl, ko sta prišla brata Zsilinsky. Dekle jima je reklo, naj počakata, toda že po petih minutah jima je postalo predolgo, pa sta šla v sobo, ne da bi potrkala. Priča je slišal Achimov glas: „Kaj hočete?“ Na to je eden bratov zaklical: „Zdaj krepas!“

Predsednik: Ali ste gotovo slišali te besede?

Priča: Prav gotovo. Potem je gospod zakričal: „Matej! Na pomoč! Ubijete me!“ Hitro smo plazili v sobo in našli vse tri v tepežu. Končno je Achim enega napadalec sunil v prsi in se tako oprostil. Slišal sem štiri ali pet strelcev. Achim se je opotekel na verando, kjer se je oprl ob stol. Palice nisem videl nobene pri njem.

Orožniški postajevođa Fejős je prvi zaslišaval obtoženca, ki sta se takoj po dejanju oglasila pri njem. Najprej nista hotela povedati, kdo je streljal. Potem je Gabriel pravil, da ga je Achim udaril s palico in da je nato dvakrat streljal nanj, a ko je hotel Achim popobegniti skozi odprta vrata, je še enkrat ustrelil za njim.

Obtoženi Gabriel Zsilinsky odločno taji, da bi bil priznal to.

Občinski načelnik csabski je bil navzoč, ko sta se brata po storjenem dejanju javila pri uradu. Bila sta zelo razburjena in sta prosila, naj se jima da oborožena asistenca, ker se bojita za svojo varnost. Pravi: „Vprašal sem ju, če vesta, kaj sta pravzaprav storila. Potem sem šel v Achimovo stanovanje in sem ga našel vsega krvavega v postelji. Stokal je in me prosil, naj ga zasllišim, ker se bliža njegov konec. Za pričo je bil orožnik Fejős. Achim je pravil, da sta brata vdrila v njegovo stanovanje z besedami: „Pes, zdaj te bo konec“, večkrat ustrelila nanj. V sobi je bilo vse v redu, o kakšnem pretepu ni bilo sledu, samo na nočni omarici je bila kaplja krvi. Na tleh, blizu postelje je bil krvavi vtisk njegove leve roke.

Privatni zastopnik dr. Fenyes: Kako morete utemeljiti, da se nista storila takoj po dejanju zaprla? Ali se je imelo čakati, da ubijete še koga.

Priča: Nimam pravice, da bi kritiziral svojo predpostavljeno oblast.

Bavnatelj meščanske šole Osvalth: Slišal sem, da sta brata Zsilinsky dala Ivanu Tauerju grozilen nalog za Achima.

Predsednik: Kdaj ste bili zadnji-krat v Achimovem stanovanju?

Priča: Na dan pred začetkom razprave.

Zagovornik: Kdo je bil vse tam?

Priča: Stari Viczian, njegov sin, Emil Biro, Samuel Fenyes, Ilona Achim, skratka priča.

Zagovornik: A tako! Tam so torej napravili glavno skušnjo za razpravo.

Priča: O tem ne vem ničesar. Obiskal sem obitelj kot star in dober prijatelj Achimov.

Dr. Fenyes (zelo razburjen): Kdorkoli se upa trditi, da sem priredil kakšno skušnjo za to razpravo, ali da sem kakšni priči sugeriral izpovedbo, ga imenujem nevednega šufta.

Zagovornik dr. Keppich: Gospod predsednik, prosim da me varujete takih napadov. Predsednik prekine razpravo. Tudi v dvorani je vse razburjeno. Keppich hoče dr. Fenyesa pozvati na dvoboj.

Dr. Gabriel Zsilinsky, oče obtoženca, izpoveduje: V Csabi stanujem od leta 1882. Achim je začel v dobi koalicije politično

delovati. Ker sem demokratičen človek, mu nisem odrekal svoje pomoči. Prvič sva se razdvojila, ker je Achim začel z nečednim orožjem napadati župnika Szepereynija; ne da bi se bil postavil na župnikovo stran, ali ni mi bilo všeč, da je vodil Achim grd oseben boj namesto načelnega.

Predsednik: Ali ste poznali razpoloženje svojih sinov?

Priča: Ne. Vedel sem, da sta vedno hodila z orožjem okrog. Enkrat sem enemu dal denarja za obleko, pa si je namesto tega kupil browning. Grajal sem to, ali zaman. Neki Achimov nasprotnik je nekoč prišel k meni in mi predlagal, da se ustanovi nekakšna stranka nezadovoljnih, ki bi izdajala svoj list in izkušala streti Achimov vpliv. Ker sem imel vedno javni interes pred očmi, sem podpisal neki znesek za list. Sam nisem nikoli napisal nobenega članka in tudi nisem vplival na smer.

Achimova vdova, ki je med poslušalci, vstane pri teh besedah in zakliče: Ta človek ni bil nikdar prijatelj mojega moža. Samo hlinil je nekaj časa prijateljstvo.

Oproščena!

Bekes-Gyula, 25. junija. Danes se je končala razprava proti bratoma Zsilinsky. Porotnikom so bila predložena vprašanja 1. za premišljen umor, 2. za nameravano usmrtilitev, 3. za težko telesno poškodbo s smrtnim izidom in dodatno vprašanje, če sta obtoženca ravnala v opravičenem silobranu. Porotniki so zanimali prva dva vprašanja, potrdili tretje (težko telesno poškodbo), pa tudi dodatno vprašanje, da sta brata Zsilinsky ravnala v opravičenem silobranu. Na podlagi tega pravoreka je sodišče rešilo oba obtoženca obtožbe. Državni pravnik je prijavil ničnostno pritožbo in zahteval, da se pridržita v zaporu, toda sodišče je sklenilo, da se takoj pustita na svobodo.

To je torej mogoče na Ogrskem. Taka je ogrska justica! Tam je torej dovoljeno političnega nasprotnika ubiti, na častniške napade odgovarjati z revolverjem in ubijalcem se ni treba bati niti par tednov zapor. Revež ki ukrade iz lakote kos kruha, pojde tudi v Bekes Gyula v zapor, „kavalir“, ki ubije kmečkoga voditelja, je prost. Zahtevati, da bi človek spoštoval tako justico in ji zaupal, je pač nemogoče. In izven Ogrske pač ne bodo nikjer razumeli take oprostitve.

Jurističen predalček.

(Vsako sredo in vsako soboto od 6.—7. ure zvečer se dobe pojasnila v Selenburgovi 6 II.)

B. iz J. B.: Prav. Stopite na okr. glavarstvo. — **D—h:** Prosim, morate izpustiti iz ogrske državljanstva. — **Strojnik 15:** Škoda lahko zahtevate samo toliko, kolikšno morete v rešenih dokazati. Sicer zapadete v stroške. — **Železničar v U.:** Pošljite nam imena priča. Tajnost zajamčena. Udat, torej — zakaj niste odgovorili? Bodite previdni in držite se navodil. — **Ključavničar (Trst):** Odpoved štirinajstdnevna ne odjenjajte. — **Penziljon:** § 14. ne prihaja v poštev v vašem slučaju. — **Novo Mesto:** Pravila je predložiti v 5 izvodih. Naslov postranske stvar, kakor želite, oziroma se odločijo drugi.

Kronanje angleškega kralja.

V četrtek se je na Angleškem izvršil velik spektakelj, ki se je nanj vsa angleška lojalnost, kar je leze in kar je gre, že cele mesece pripravljala. Ampak tudi kralj in kraljica sta imela pred predstavo generalno skušnjo pod režijo kenterberijskega nadškofa, da je pri predstavi sami šlo vse gladko izpod rok. Točno ob 10. uri se je začela pomikati iz kraljevske palače velikanska pisana procesija proti westminsterski opatiji. Na čelu procesije so koráčili trobentači in vojaška godba v rdečih, z zlatom prepreženih uniformah in z zametastimi čepicami na glavi. V dvornih vozeh so se peljali člani kraljevske rodbine — 200 po številu — za njimi tuji principi in princesinje in zastopniki vnanjih dvorov; vsak voz je spremljalo nekaj jezdecev v škrlatastih oblečilih. Ta oddelek procesije je zaključeval eskadron kraljevske telesne straže s srebrnimi štiti. V drugem oddelku se je peljala najbližja kraljeva žlahta — pred njo in za njo kraljevski gardisti. V tretjem oddelku se je peljala kraljevska dvojica; pred vozom so korakali vrhovni vojni poveljniki in pa razni maharadže iz Indije. Državna ekipaža, v kateri je sedela kraljevska dvojica, je izdelana iz samega zlata in kristala. V voz je bilo vpreženih osem belev. Sredi prelestno ozaljšane cerkve je postavljen prestol za kraljevsko dvojico, nad njim je razgrnjen baldahin iz najdragocenejših tkanin. Na obeh straneh prestola je več tribun za peere in za častne goste, pred oltarjem je stol sv. Edvarda. — V cerkvi zbrano občinstvo nudi sliko nepopisnega razkošja: s pisanimi plašči našemljeni škofje, vojvode in grofje v hermelnu, gardisti in helebardisti v fantastičnih oblečilih. To pisano občinstvo je bilo že zbrano, le glavnih igralcev — kralja in kraljice — še ni bilo. V tem zadone fanfare in cerkvene orglje zabučje in topovi zagrmje: V cerkev vstopi kraljica — pred njo nosijo glasniki demantno krono na škrlatni blazinici vlečko ji nosi osmero pažev in vodkinja. Ob strani spremljata kraljico dva

škofa. Nato vstopi kralj, ki ga zbrani peerji in lordi gromovito pozdravljajo. Pred oltarjem priseže kralj v roke kenterberijskega nadškofa, da bo spoštoval parlamentarne postave in običaje in da bo čuval pravice državne cerkve. Nato mazili kenterberijski škof kralju glavo, prsi in dlani. Potem mu posadi demantno krono na glavo, in ta velevažni dogodek naznani londonskemu prebivalstvu sto strelcev iz topov. Ker je krona za kralje današnjega kova pretežka, ga kmalu oprostje tega bremena in mu nataknejo na glavo zlat obroč. Hkrati pa si natakne 600 peerov krono na glavo. Po tej ceremoniji zasede kronani kralj s kraljico prestol sredi cerkve in s tem je gledališka predstava v glavnem končana. — Kdor premisli, kako brezpomembna je po angleški ustavi kraljeva oseba, težko razume, kako se morejo take srednjeveške oblike in ceremonije ohraniti do današnjega časa. Veliko ropotanja za prazen nič!

Delavsko gibanje.

— **Mornariška stavka.** V Ameriki je stavka mornarjev, kakor poročajo iz Novega Jorka, končana, ker se je med gospodarji in mornarji dosegel sporazum. — Iz Hullana ni mogel oditi parnik „Lady Brook“, ki je bil namenjen za Rotterdam, ker so stavkujoči na pomolu skušali pregovoriti najete mornarje, da se pridružijo stavki. Z ladje so nekateri stavkoki streljali in je bil neki stavkujoči mornar težko ranjen.

— **Mezdno gibanje delavstva in klerikalci.** Pri zadnji stavki kamnarskih delavcev v Ljubljani so zopet osrečevalci vseh stanov, naši klerikalni „prijatelji delavcev“ pokazali, koliko imajo pravzaprav srca zanje. Težki črni gospodi nikakor ni šlo v glavo, da bi si delavci pri tvrdki Toman zboljšali nekoliko svoje ob sedanjih draginji res težavno stališče. Na eni strani so hujskali šefa tvrdke, in na drugi strani so razni Moškrci in njegovi čedni kompanjoni lazili priliznjeno kakor mački okolo stavkujočih delavcev in se jim odkrivali, z namenom da bodo enega ali drugega izmed njih vjeli v svoje umazane mreže in tako napravili med stavkujočimi razdor. To postopanje klerikalne služinčadi je imelo dvojni namen; prvič so hoteli pomagati svojemu pristašu g. Tomanu, in drugič so mislili, da bodo vjeli med stavkujočimi nekaj kalinov za svojo trapasto Jugoslovansko zvezo. Ta umazana nakana se jim seveda ni posrečila. Nad solnce jasno se je zopet pokazalo, da snujejo klerikalci delavske organizacije samo zategadelj, da vzdržujejo svojim pristašem, delodajalcem dejavce v brezprimerni sužnosti. Fej takemu početju.

— **Lep napredek** zaznamuje „Zveza stavbinskih delavcev“ v Nemčiji. Njeno glasilo „Der Grundstein“ izhaja v 300.000 izvodov.

— **Ali Surni delovnik izvedljiv?** Ob priliki zborovanja mednarodne zveze stavbinskih delodajalcev, ki se je vršilo letošnjo zimo v Bruslju, je dejal angleški zastopnik angleških podjetnikov: Angleški stavbinski podjetniki so na zahtevo svojih delavcem vpeljali Surni delovni čas, pri tem so pa doznali, da je postalo delo mnogo intenzivnejše, tako da je plača delavcev ostala ravno tako visoka kakor poprej. Nadalje je rekel, da so podjetniki z vpeljavo Surnega delovnika popolnoma zadovoljni, ker so se prepričali, da imajo delavci veliko veselja do dela, ako je delavni čas krajši. Naši podjetniki so seveda drugega mnenja, posebno kadar gre za delavce, sami pa ne delajo najrajši nič.

Sodrug! Agitirajte za socialno demokratično časopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.

ZADNJE VESTI.

Politični položaj.

Dunaj, 25. junija. V tukajšnjih političnih krogih pripisujejo pozivu barona Gautsch na Dunaj veliko važnost. Njegovo pogajanje s strankami je neodvisno od Bienerthovih korakov. Bienerth noče stopiti pred parlament brez gotove večine, ki je vsled nejasne politike krščanskih socialcev še popolnoma dvomljiva. Jutri ima zato Bienerth nadaljevati svoja pogajanja s krščansko socialno stranko, da zna, če vstopi formalno v večino ali ne. Ali tudi če se mu to posreči ni položaj rešen. Vlada smatra za najvažnejši nalogi državnega zbora finančno in obrambno reformo (Seveda!) Za brambno reformo pa je potrebna dvetretjinska večina, katere pa prejšnje vladne stranke na noben način ne spravijo skupaj. Torej bi radi pridobili Čehe. To je Gautscheva naloga. Ali za to je treba rešiti vprašanje češkega deželnega zbora in doseči na kakršen-

koli način spravo med Čehi in Nemci, kar seveda ne gre od daues do jutri. Torej je prvo vprašanje, če pridobi Bienerth krščanske socialce za svojo večino. V tem slučaju skliče parlament, četudi ne 11. julija, vendar v kratkem času. Baron Gautsch pa ima nadaljevati svojo nalogo. Če se mu posreči pridobiti Čeha, postavi on novo ministrstvo, v katerem dobe tudi Čehi svoje sedeže. Če pa Bienerth ne doseže pri krščanskih socialcih, kar hoče, tedaj hoče cesarju prepustiti odločitev.

Baron Gautsch — bodoči ministrski predsednik.

Dunaj, 25. junija. Baron Gautsch se je vrnil iz Gasteina in je imel daljšo konferenco z ministrskim predsednikom Bienerthom o parlamentarnih razmerah. V političnih krogih zatrjujejo, da prevzame baron Gautsch važno politično nalogo. Tekom prihodnjih dni se bo posvetoval z voditelji posameznih parlamentarskih strank in poskušal vsvariti zanesljivo in trdno vladno večino. Če se mu poskus posreči, bo Bienerth odstopil in bo baronu Gautschu poverjena sestava nove vlade.

Poraz za porazom.

Dunaj, 25. junija. Včeraj so volili dunajski učitelji svoje zastopnike v okrajni mestni šolski svet; z ogromno večino so zmagali protiklerikalni kandidati. Dočim so klerikalci zbrali za svoje kandidate 700 do 900 glasov, so protiklerikalni kandidati dobili nad 2000 glasov. Doslej so klerikalci neomejeno gospodarili v mestnem šolskem svetu, sedaj vstopi klerikalcem neprijetna opozicija. Velikega političnega pomena so volitve zategadelj, ker razodevajo odpad učitelstva od krščanske socialne stranke, kar napoveduje za prihodnje občinske volitve klerikalcem pelom. — Pri včerajšnjih volitvah je bila izvoljena tudi učiteljica Naheimer, ki vstopi kot prva ženska v okrajni šolski svet.

Odstop Monisovega kabineta.

Pariz, 24. junija. Ministri so danes po kratkem posvetovanju naznanili Monisu svojo demisijo.

Pariz, 25. junija. Danes zjutraj je Monis podal predsedniku republike, Fallieresu, formalno demisijo celega kabineta.

Pariz, 25. junija. Večina, ki je strmo-glavila vlado, je sestavljena iz 22 socialistnih radikalcev, 12 neodvisnih socialistov, 24 radikalcev, 70 naprednjakov, 44 liberalcev in klerikalcev ter 21 divjakov. 92 poslancev, med njimi 54 z družin socialistov se je vzdržalo glasovanja. Monisov kabinet je podlegel sovražnikom proporne volilne pravice

Kdo bo naslednik?

Pariz, 26. junija. Po sprejetju demisije nastane vprašanje, kdo bo Monisov naslednik. V političnih krogih zatrjujejo, da poveri Fallieres sestavo novega kabineta dosedanjemu finančnemu ministru Caillauxu (izgovori Kejjo). Tudi kandidatura bivšega ministrskega predsednika Clémenceauja (izg. Klemensó) je stopila v ospredje.

Albanija.

Carigrad, 25. junija. Tukaj živeči vodje Arbanosov pravijo, da se nadaljuje vstaško gibanje zaradi tega, ker so vladne obljube dvorezne. Akalisore je silno razdražilo, da je amnestija dovoljena samo mohamedanskim Arnavtom, ne pa krščanskim Malisorom. Tudi tistih 10.000 funtov, ki jih je daroval sultan, je baje namenjeno samo za novo zgradbo čardakov (vojaških stražnic), ne pa za novo zgradbo razrušenih kmečkih hiš.

Carigrad, 25. junija. Pri Gropi so Malisori napadli večji transport živine. V zadnjem trenutku so Turki dobili pomoč, da so rešili transport.

Cesar Viljem in socialni demonrati.

Berolin, 25. junija. Tukaj izhajajoča „Neue gesellschaftliche Korrespondenz“ javlja, da je cesar Viljem II. pred kratkim dejal: „Saj moji socialni demokratje niso tako hudi“ (Meine Sozialdemokraten sind gar nicht so schlimm). — Cesar Viljem je že marsikaj dejal.

Rusija in Japonsko.

Peterburg, 25. junija. Iz Tokia javljajo, da sta se Rusija in Japonsko sporazumela, da se obojestranske zahteve po zadnji vojni likvidirajo.

Črnogora in Turčija.

Oetinje, 25. junija. Napetost med Črnogoro in Turčijo je očitna. Dasi je pretirano, če se govori o neizogibni vojni, je vendar nevarnost velika. Turčija je baje dovolila Torgut Ševketu, da sme preganjati vstaše tudi čez Črnogorsko mejo. Če bi se to res zgodilo, so usodepolni zapletljivi neizogibni.

V Podgorici obravnava turški poslanik z voditeljico arbanaskih vstašev, ki zahtevajo avtonomijo Albanije in zagotovilo, da vlada ne bo več poturčevala dežele ka-

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo **Tolstovrško slatino,**

ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislina. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi. Naslov: **Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško,** kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. **Svoji k svojim!**

kor doslej. Pogajanje doslej še ni končano. Črna gora zahteva od Turčije denarno odškodnino za izdatke, ki jih je imela za arbanaške vstase, ki so pribežali v Črno goro. Turška vlada odklanja to zahtevo.

Krvavi dogodki v Drohobyczu.

Drohobycz, 25. junija. Za pravilno ocenitev vojaškega nastopa so važne naslednje podrobnosti: francoski državljani Berthelet je v trenutku, ko je vojaštvo pridrvelo v Strijsko ulico, ubežal v trgovino, trgovec je brž spustil železne rulete; ampak kroglja prebila rulete in ubila Bertheleta v trgovini. — Ubiti monter Wilczynski, oče štirih otrok, se je podal ravno na volišče, da voli vladnega kandidata dr. Löwensteina. Wilczynskega je zadelo več projektilov, vendar je zbral vse svoje sile in zbežal. Ko je hotel pristopiti neko ograjo, ga je žandarm z bajonetom prebodel. — Sivilja Gästles je šla ravno na delo, ko je jo zadela smrtonosna kroglja; dekle je bilo ravno na oklicih. Voznik Koch iz Boryslave je ravno peljal volilea na volišče, ko ga je vojaška kroglja vrgla s kozla. — Eden izmed ubitih je sedel v gostilni, ko ga je zadela kroglja. — Dvanajstletni krčmarjev sin Schachter je opazoval živahno gibanje z balkona, ko ga je usmrtila kroglja. Od vojaške strani pripovedujejo, da je z balkona bil oddan strel na vojake, in natveziti hočejo svetu, da je mladi fant streljal. **Z denarjem se ne opere krvavi madež.**

Drohobycz, 25. junija. Dr. Löwenstein je izročil v roke župana dr. Jarosza 10.000 kron za rodbine nesrečnih žrtev.

Trditvev proti trditvi.

Drohobycz, 25. junija. Proti vojaškim trditvam, da je nadporočnik dal le povelje „fertig“, ne pa „feuer“, zatrjuje mnogo očividcev, da je bilo izdano tudi povelje „feuer“.

V dveh urah in dvaindvajsetih minutah iz Budimpešte na Dunaj.

Dunaj, 24. junija. Danes zjutraj se je vrnil ritmojster Umlauff s svojim aeroplanom iz Budimpešte na Dunaj. Nad simmerinško planjavo se je aparat prekuenil in aeroplan je v strmi štiri padel na tla. Med gledalci je nastala panika; ker se ritmojstem Umlauff ni nič ganil, so vsi mislili, da se je ubil. Ko so prihitali na lice mesta, so uvideli, da se Umlauff ni prav nič poškodoval, dočim je aeroplan popolnoma razbit. Ko se je ritmojster umiril od prve razburjenosti, je opisal svoj polet:

„Budimpešto sem zapustil ob pol 4. uri zjutraj; vsled neugodnega vetra nisem mogel v višino. Ko sem dospel na prosto, je bilo nekoliko boljše. Vsled izpremenljivega vetra, ki me je metal zdaj na levo, zdaj na desno, sem že obupaval, če se mi polet posreči. Pri Raabu se je pripetila nevarna nezgoda: motor se je naenkrat ustavil, in že sem mislil, da treščim na zemljo. V poslednjem trenutku se mi je posrečilo, da sem spravil motor zopet v tek. Polet iz Budimpešte na Dunaj sem izvršil točno v 2 urah in 23 minutah.“

Bolgarsko veliko sobranje.

Sofija, 25. junija. Vlada razširja na vse strani vesti, ki bi imele napraviti vtisk, da o pozicije v Velikem Sobranju v Tirnovem ni resno jemati. Toda opozicija nastopa zelo energično in ima nedvomno veliko pristašev po deželi. Na večerajšnji seji je vodja kmečke stranke Strahimirov v krepko pobijal izpremembo § 17. ustave in poudarjal, da bi se s tem nedopustno razširili kraljevi privilegiji na škodo narodovih pravic. Ostro je kritiziral zunanjo politiko, rekoč, da so jo vodili samo dinastični interesi. — Člani kmečke zveze se hočejo skupno s socialisti in radikalnimi demokrati upreti potrditvi carskega naslova.

(Po novem račtu hoče § 17. določiti, da sme kralj sporazumno z vlado (torej brez sobranjevega dovoljenja) sklepati vse pogodbe z zunanji državami in da jih ima naznanjati sobranju, če dovoljujejo to interesi dežele. Na ta način bi torej smel sklepati tudi tajne pogodbe.

Volilne goljufije v Hrzanovu.

Krakov, 25. junija. Poslanec Dazyński je odposlal ministerskemu predsedniku in notranjemu ministru brzojavno pritožbo naslednje vsebine: Pritožbo dvigujem zoper nečuvstvo volilno sleparstvo, ki se godi v Hrzanovu proti neodvisnim kandidatom. V sedemindesetih od petinštiridesetih volišč se volilne komisije sploh niso konstituirale in volitve vodijo volilni komisariji sami. V Cieckovicah, Zelenu, Brodl, Regulcah, Porenbi, Volovicah in Moravicah so izročali volilec podpisane glasovnice in volilec, ki se ni odločno postavil, sploh ni dobil prazne glasovnice. V Regulcah so se volilni agitatorji opili kar na voliščih. V vol. Filipovski je žandarm zaplenil socialno-demokratskemu zaupniku štampiljo; vladna stranka pa je delala s štampiljo kar v volilnem lokalni. V Moravicah je glasovalo 250 volilcev; v volilni šari paje bilo 430 glasovnic. To sleparstvo je prebivalstvo močno razburilo. Prosim, da temu odporete in da odredite postavne volitve.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Kupujte „Zarjo“ izvod samo 6 vinarjev.

Naznanilo.

Podpisani vljudno naznanjam, da sem prevzel od g. Fr. Goloba na Savi št. 17 pri Jesenicah

čevljarstvo delavnico

ter se priporočam za vsa v čevljarstvo stroko spadajoča dela.

S spoštovanjem

Valentin Brezar,
čevljarstvo mojster.

Vsem našim sodrugom in prijateljem toplotno priporočamo

gostilno Pavla Sanzin

v Škednju šte. 294.

10 zapovedi

za zdravje in 10 zapovedi za kmetovalca, vsake posebej tiskane, dobi vsak človek zastoj v lekarni Trnkoczy zraven rotovža v Ljubljani. V tej lekarni se tudi oddajajo zdravila p. t. članom okr. boln. blagajne v Ljubljani, bol. zavodu c. kr. tob. tovarne in bolniške blagajne južne železnice.

Štampilje vseh vrst za urade, društva, gostilničarje itd.

Anton Černe

graver in izdelovatelj kavčukovih štampilj

Ljubljana, Stari trg šte. 20.

Ceniki franko.

Tobakarne ozir. prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.
Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.
Moze, ulica Miramar 1.
Magnolo, ulica Belvedere.
Kichel, ulica Montorsino.
Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccaccio št. 25.
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).
Pipan, ulica Ponte della Fabra.
Gramaticopulo, Piazza Barriera.
Bruna, ulica del Rivo.
Raitinger, Riva Grumola št. 20.
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gorka jedila, zmiraj sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“.
Sprejme se abonente na kosilo in večerjo.
V prenovljenih prostorih in pod novim ravnateljstvom se priporoča sl. občinstvu za obilen obisk.

Pozor! Pozor!

KAVARNA „LEON“

se priporoča ter je navadno celo noč odprta.

S spoštovanjem L. F. Pogačnik.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Štravs, Škofja ulica.
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Šveteck, Zaloška cesta.
Češark, Šelenburgova ulica.
Dolenc, Prešernova ulica.

Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Židovska ulica.
Kleinstein, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodrska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilšerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Šitar, Florijanska ulica.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Tenente Gradaška ulica.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška.
Likar, Glince.

Delavska hranilnica in posojilnica

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

v Ljubljani, Stari trg št. 30, I. nadstropje.

Obreštuje hranilne vloge po 4 1/2%.
Sprejema vloge na tekoči račun.
Posojuje na osebni kredit in (zastave) vredn. listine, hipoteke itd.

Uradije se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.

Francosko žganje „Diana“

je najbolje domače sredstvo

dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni g. Gabriela Piccoli in pri gosp.:

Franc Babič, Berjak & Šober, Viktor Cantoni, B. Čvančara, L. Češnovar, Marija Jemec, A. Jerše, Anton Kanc, Lod. Kotnik (Šiška), J. Krivic, Ant. Krisper, Leskovic & Meden, Antonija Mehle, Tomaž Mencinger, Josip Mihelič, J. Oblak, J. Perdan, V. Petričiča nasl., J. Samec, Ivan Pintar (Šiška), J. Rosshäupl, A. Šarabon, F. Sark, M. Spreitzer, Franc Terdina, J. Vodnik (Šiška) pri „Konsumnem društvu“ za Ljubljano in okol.

ANTON BAJEC

cvetlični salon

Ljubljana, Pod Trančo šte. 2.

Velika zaloga suhih vencev

Izdelovanje šopkov in vencev, trakov z napisi itd. Zunanja naročila izvršuje točno.

Vrtnarija je na Tržaški cesti.

Brzojavni naslov: BAJEC, Ljubljana.